

Uitspraak en schrift

Training voor taalcoaches

Programma

- ▶ Kennismaking en verwachtingen
- ▶ En français
- ▶ Arabisch
- ▶ De serie *Op Pad!*
- ▶ Uitspraak en schrift
- ▶ Grammatica
- ▶ Obstakels en feedback
- ▶ Leerroute
- ▶ Geheugen en studievaardigheden

En français 1 a

▶ La raie

la taie

la baie

▶ la mer

le bec

En français 1 b

- ▶ La mer/ la taie / le bec / la baie / la raie

En français 1c

En français 2a

La fenêtre

l'aile

Le maître

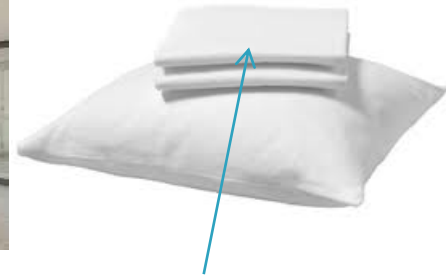
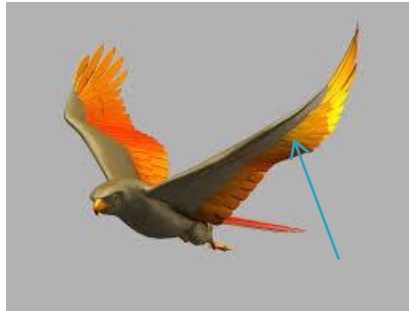

la mère

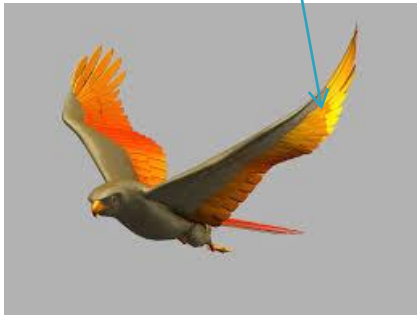
En français 2b

la baie / la fenêtre / le maître / le bec
la raie / l'aile / la mère / la mer / la taie

En français 3a

l'**a**ile

l'**a**il

la **r**aie

le **r**ail

En français 3b

la baie

le bail

la taie

la taille

En français 4

En français 5

Conclusies:

- ▶ Schrift en klank komen niet altijd overeen (ai):
Groot verschil tussen [ɛ] en [aj]
- ▶ Nuances in de uitspraak zijn niet makkelijk te horen: [ɛ] en [ɛ:]
- ▶ Regels nodig om dit te onthouden / leren
- ▶ Onbekende woorden onthouden is lastig, opschrijven helpt enorm
- ▶ Geleidelijke opbouw van herkennen naar zelf schrijven is noodzakelijk

NT2: verbind klank en schrift 1

- ▶ Leren hoe klinkers uitgesproken en geschreven worden
- ▶ Hetzelfde geldt voor medeklinkers
- ▶ Over het algemeen schrijf je woorden zoals je ze hoort met uitzondering van
  - ou/au, ij/ei, g/ch
  - Leenwoorden (computer, douche)
  - Spellingsregel: eind woord/lettergreep = medeklinker is stemloos (v → f, z → s, d → t)
  - Lettergreep zonder klemtoon (-lijk, -ig, -isch)

NT2: verbind klank en schrift 2

Leren hoe klanken uitgesproken en geschreven worden door een klankenregen: serie woorden met **dezelfde** klank zodat deze inslijpt

NT2: verbind klank en schrift 3

Klankenregen met **a** (les 1)

as – jas – das – tas – kat – dak – tak – kan

kar – rat – nat – vat – bak – pak – bal – pap

Klankenregen met **aa** (les 2)

aap – kaas – vaas – vaat – maan – naam – raam

Dan contrastief (les 2)

man – maan, kas – kaas, mat – maat, vat – vaat

NT2: verbind klank en schrift 4

- ▶ Complicatie: klanken die niet bestaan in de moedertaal worden moeilijk herkend.
  - Voorbeeld: [p] bestaat niet in het Arabisch

en

- Voorbeeld: [uu] bestaat niet in het Arabisch
Ik kan de h**r niet betalen.

Een mini-les Arabisch 1a

- ▶ Het Arabisch schrift
- ▶ Van rechts naar links
- ▶ 28 letters
- ▶ Alleen medeklinkers
- ▶ 4 versies per medeklinker, afhankelijk van de klinker (met teken aangeduid)
(eind-, midden-, beginvorm, los)
- ▶ Het Arabische alfabet

Een mini-les Arabisch 1 b

► Het alfabet: 28 medeklinkers * 4 vormen

Nr.	Eind-vorm	Midden-vorm	Begin-vorm	Isolaat-vorm	Naam	Uitspraak	Opmerkingen
1	ا	أ	إ	آ	Alif	a, i, u	De letter Alif is een klinkerdrager. Deze letter kan de klanken A, I en U vertegenwoordigen.
2	ب	ب	ب	ب	Ba	b	
3	ت	ت	ت	ت	Ta	t	
4	ث	ث	ث	ث	Tha	th	Als in het Engelse <i>think</i> .
5	ج	ج	ج	ج	Jim	dz	Als in <i>jazz</i> .
6	ح	ح	ح	ح	Ha	h	Een zeer nadrukkelijke H.
7	خ	خ	خ	خ	Cha	ch	Als in <i>lach</i> of als in <i>Bach</i> .
8	د	د	د	د	Dal	d	
9	ذ	ذ	ذ	ذ	Dhal	dh	
10	ر	ر	ر	ر	Ra	r	
11	ز	ز	ز	ز	Zai	z	

12	س	س	س	س	Sin	s	
13	ش	ش	ش	ش	Sjin	sj	Als in het Engelse woord <i>sheep</i> .
14	ص	ص	ص	ص	Sad	s	
15	ض	ض	ض	ض	Dad	d	
16	ط	ط	ط	ط	Tah	t	Een sterke, nadrukkelijke T.
17	ظ	ظ	ظ	ظ	Thah	th	Een zeer nadrukkelijke Th, ongeveer als in het Engelse woord <i>this</i> .
18	ع	ع	ع	ع	Ain	a	De moeilijkste klank van het Arabisch. Als een soort van A-klank, maar van heel diep uit de keel.
19	غ	غ	غ	غ	Gain	gh / r	Als de Franse R in <i>Paris</i> .
20	ف	ف	ف	ف	Fa	f	
21	ق	ق	ق	ق	Qaf	q / k	Een K-klank die diep vanuit de keel komt.

Een mini-les Arabisch 1c

Het Arabische alfabet

[b] ب los   بـ begin

بـ midden   ب eind

بابا = [baba]

باب = [baab]

Een mini-les Arabisch 2

بائت

[bèht]

بيت

[beejt]

بابا

[baba]

باب

[bèb]

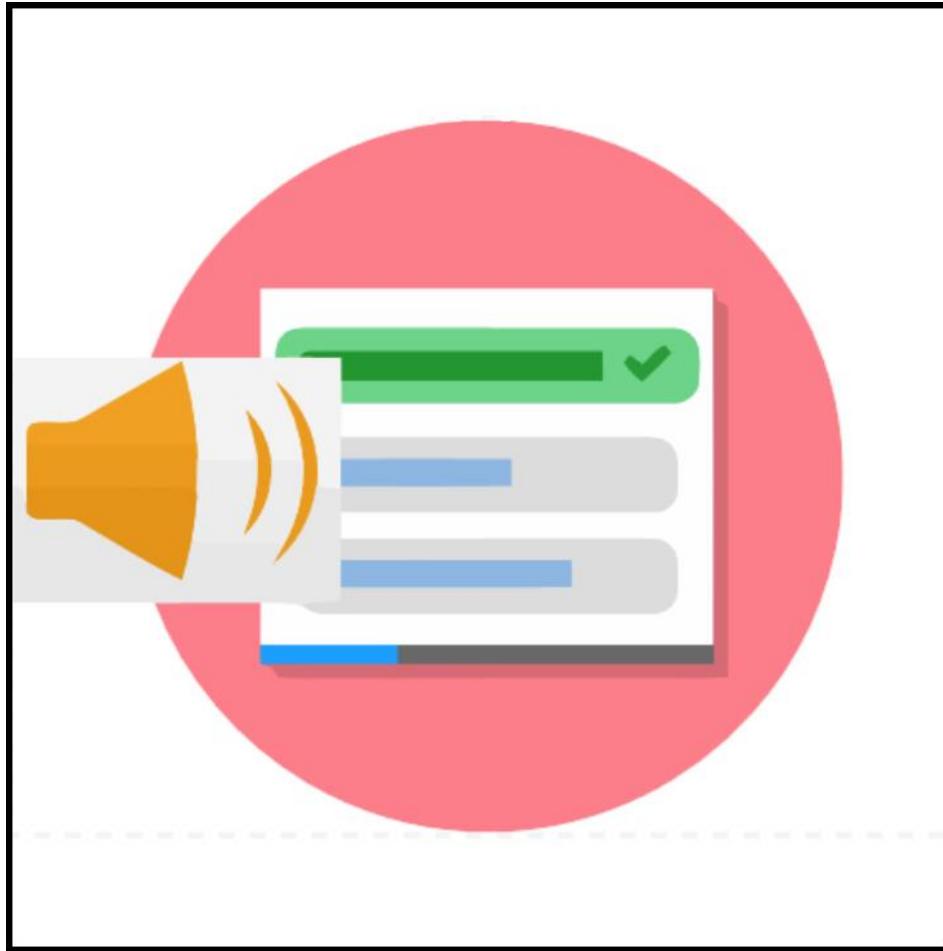
Een mini-les Arabisch 3

Kijk naar het plaatje en luister:

[luister en kijk](#)

Een mini-les Arabisch 3

Op Pad: Nieuwe woorden leren 1

Vier nieuwe woorden:

1. Welk woord hoor je? Luister–kijk–lees

2. Kijk en lees (+ lidwoord)

3. Sleep: 4 plaatjes, 8 woorden

4. Kijk en kies:

1 plaatje, 4 woorden (MC)

Op Pad: Nieuwe woorden leren 2

Vier nieuwe woorden:

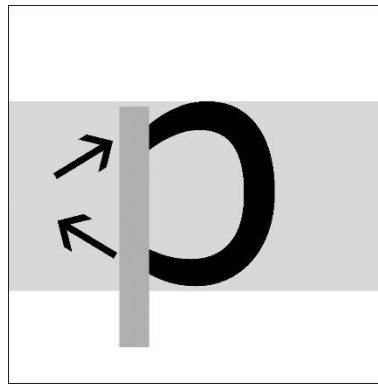
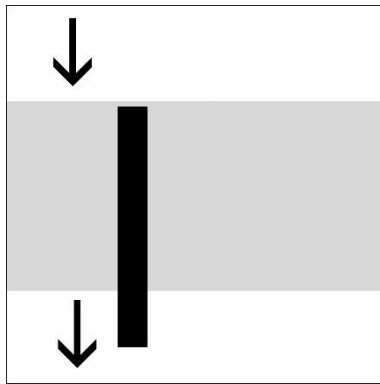
5. Luister en kies: 1 woord, 4 opties (MC)
6. Lees en kies: 1 woord, 4 plaatjes (MC)
7. Kijk en schrijf: 1 plaatje, zelf schrijven
8. Luister en schrijf:
1 woord, zelf schrijven

De kunst van het schrijven 1

- ▶ Van links naar rechts (apart boekje)
- ▶ Let op de volgorde bij het schrijven van de letter: bijv. de p
  - eerst het stokje, van boven naar beneden
  - dan het bolletje

De kunst van het schrijven 2

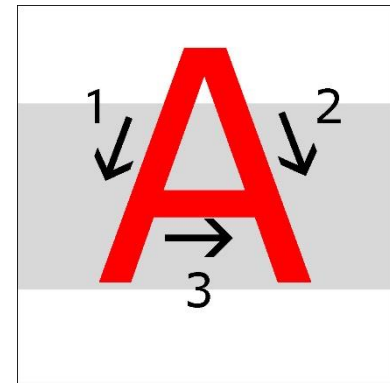
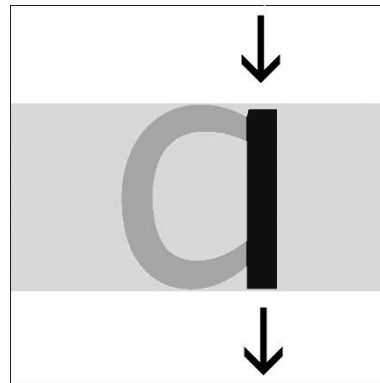
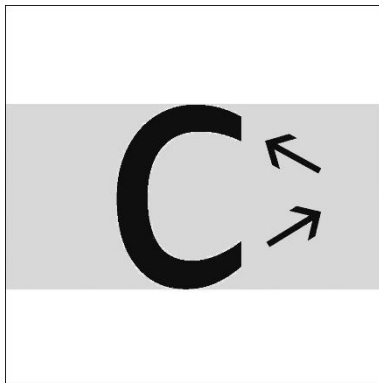
- ▶ Juiste techniek verhoogt de schrijfsnelheid
- ▶ Indien al verkeerd aangeleerd: zo laten
- ▶ Ook al wordt de computer veel gebruikt: schrijven is ook nodig
- ▶ *Schrijffletters* leren lezen
- ▶ Drukletters leren lezen

a en a / g en g

De kunst van het schrijven 3

- ▶ Toetsenbord computer gebruikt hoofdletters
- ▶ Herkennen maar ook schrijven
- ▶ Vaak verschillend van kleine letters
- ▶ Niet elke taal kent hoofdletters

Hoeveel tekens te leren?

- ▶ Kleine letters
- ▶ Hoeveel hoofdletters zijn afwijkend van de kleine letters?
- ▶ Getallen

1 2 3 4

1 2 3 4

Korte en lange klinkers

- ▶ as / jas / tas / das (les 1)
- ▶ man / maan (les 2)
- ▶ pen / pennen / peen / regen (lessen 3 en 4)
  - de 'sjwa' (stomme e)
  - open en gesloten lettergreep
- ▶ pot / poot / poten (les 5)
- ▶ kip (les 6) kiwi en vier komen in les 8
- ▶ bus / bussen / stuur / sturen (les 7)

NT2: verbind klank en schrift 3

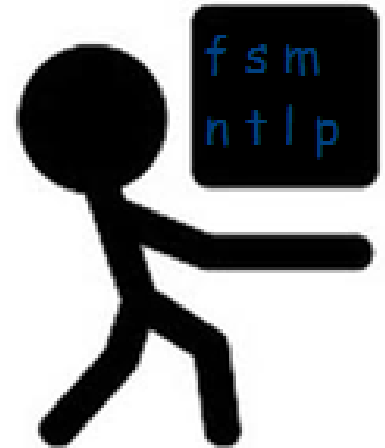
- ▶ Complicatie: **korte** en **lange** klinkers

of

- ▶ De letterdief en
- ▶ de letterkoerier

Korte en lange klinkers

- ▶ De letterdief
  - haan – hanen
  - teen – tenen
  - poot – poten
  - stuur – sturen

Lange klanken hebben pech!
Ik haal gewoon één letter weg!!

Korte en lange klinkers

- ▶ Hoe zou je het verschil uitleggen?
- ▶ Uitspraak – [filmpje](#)
- ▶ Open lettergreep: aa → a (maan, manen)
- ▶ Gesloten lettergreep: a blijft a (bal, ballen)
- ▶ Moeilijk concept als je moedertaal het onderscheid niet maakt.

Korte en lange klinkers

- ▶ Regels?
- ▶ Pad / padden *en* pad / paden
- ▶ Hoe verdeel je een woord in lettergrepen?
- ▶ Kijk op Dutch Grammar.com

Klinkers met 2 tekens

- ▶ drie / vier / tien (nr. 8)
  - ▶ groen / schoen (nr. 10)
  - ▶ kleur / deur (nr. 12)
- ▶ Let op het verschil tussen stoer en stuur
'Ik kan de [hoer] niet betalen'

Tweeklanken

- ▶ Hier hoor je echt 2 klanken
- ▶ vrij / wei [ij + j] (les 9)
- ▶ trui [ui + j] (les 11)
- ▶ kou / auto [ou + w] (les 13)

Geen regels:

- ▶ ij/ei per woord leren
- ▶ au/ou per woord leren

Medeklinkers

- ▶ Worden gedoseerd toegevoegd
- ▶ Aparte oefeningen met:
  - **b** en **p**: bad en pad (nr. 1 en 2) ([filmpje](#))
  - **nk**: bank (les 6)
  - **ng**: jongen / honing : één klank (les 10)
  - **ch**: kachel / lachen: één klank (les 7)
  - **sch**: schuur / schip / schaap: twee klanken (les 9)

Leenwoorden

- ▶ Uit Engels, Frans
- ▶ Verstoort het opbouwen van regels over de schrijfwijze
- ▶ Voorbeelden
  - Engels: laptop, computer, i-pad, tablet
  - Frans: douche

Op Pad

- ▶ 12 boekjes
- ▶ [website](#)

Opbouw van een les in Op Pad

- ▶ Naschrijven
  - ▶ Van herkennen naar produceren
  - ▶ Eerst schrift + klank
  - ▶ Dan luisteren en schrijven (dictee)
-
- ▶ Losse woorden die je kunt afbeelden met plaatjes
    - Kort (drie letters), vanaf nr. 5 vier letters, later meer
    - Frequent
    - Praktisch (in de leefwereld)

Op Pad

- ▶ Les 0: kennismaken
- ▶ Les 1 – 7: korte en lange klinkers
- ▶ Les 8 – 13: tweeklanken
- ▶ Uitgangspunt: verbinden van klank en schrift

- ▶ Plaatjes
- ▶ Geleidelijk enige grammatica
- ▶ Geen expliciete regels

- ▶ Uitgebreide handleiding voor taalcoaches

Opbouw van een stap in het pad

- ▶ 8 oefeningen om de 4 nieuwe woorden te leren
- ▶ Maximaal 3 extra oefeningen

Bijvoorbeeld:

- Enkelvoud → meervoud
- Zinnen maken
- Dictee
- Hoor je A of B: meerkeuze
- Quiz

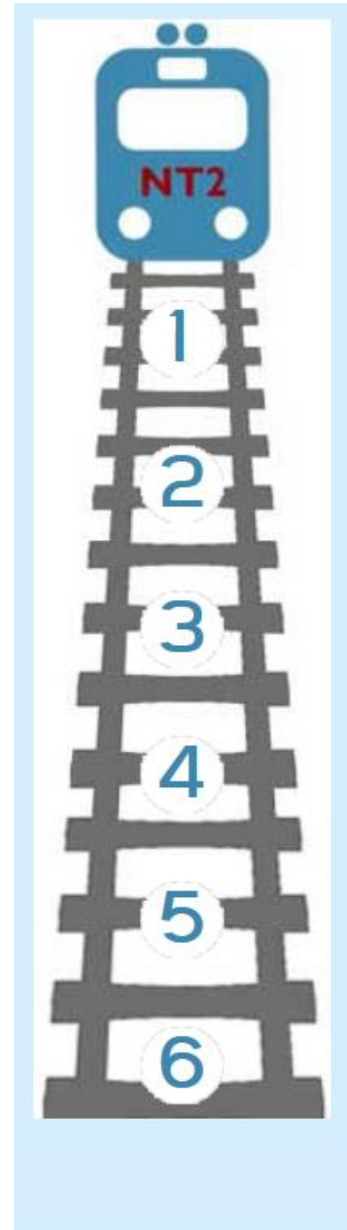
Opbouw van het pad

- ▶ 12 tegels
- ▶ Elke tegel vaste opbouw
  - 4 nieuwe woorden (8 oefeningen)
  - 3 extra oefeningen met 8 woorden
- ▶ Totaal per les :
  - $8 \times 4 = 32$ nieuwe woorden
  - per klank (klinker)
  - 4 x 4 tegenstellingen
  - max. $12 \times 3 = 36$ oefeningen

Opbouw van het spoor

- ▶ Elke stop vaste opbouw
  - 5 oefeningen met elk 8 woorden
  - Zelfde type oefeningen als bij pad
  - 3 extra oefeningen met 8 woorden:
    - Keuze uit zelfde oefeningen van het pad
    - Hoor je A of B (geen meerkeuze)

Opbouw van de weg (mobiel)

- ▶ Elke **P** vaste opbouw
- ▶ I.v.m. navigatie: minder oefeningen
- ▶ Geen sleep- en schrijfoefeningen (dictee)
  - 8 nieuwe woorden / oefening (zoals in Spoor)
  - Zelfde type oefeningen als bij Spoor

Zelfstandig of met coach

- ▶ Je kunt huiswerk opgeven:
  - herhalen met het spoor: les ..., stop ..... + ...
  - nieuw: les ....., stap .... + ...
- ▶ Je kunt in de les iets uitleggen: direct naar een oefening via de rotonde

Grammatica 1: regels

- ▶ In de serie *Op Pad* het hoogst noodzakelijke:
  - Lidwoorden (direct correct aanleren)
  - Werkwoorden in tegenwoordige tijd
  - Bijvoeglijk naamwoord: groot / grote
  - Enkelvoud – meervoud
  - Vragen stellen: inversie
- ▶ Spellingsregels:
  - Stemhebbend → stemloos einde lettergreep/woord
  - Open/ gesloten lettergrepen (letterdief, -koerier)

Grammatica 2

Twee mogelijkheden:

- ▶ inductief: zelf de regel afleiden
- ▶ deductief: regel krijgen, toepassen

Voorbeeld: wanneer gebruik je 'groot' en wanneer 'grote'?

Overleg 2 aan 2 hoe je dat iemand uitlegt

Lidwoorden

- ▶ Vanaf les 4: de / het
- ▶ Leren bij elk nieuw zelfstandig naamwoord
- ▶ ‘een’ wordt niet apart behandeld
- ▶ ‘een’ spreek je uit als ‘n, ‘het’ als ‘t

Twee regels:

- ▶ Het meervoud krijgt altijd ‘de’
- ▶ Het verkleinwoord krijgt altijd ‘het’ / ‘t
- ▶ Veel talen kennen **geen lidwoorden**

Beginnen met schrijven

- ▶ Schrijven ondersteunt het leren van woorden
    - Daarom belangrijk vanaf het begin
    - Z.s.m basale communicatie
  - ▶ Woorden leren gebeurt op school vaak per thema: qua klank niet systematisch
    - Huis: k**a**mer, g**a**ng, k**e**uken, d**o**uche (!), t**u**in
    - Leren wat je nodig hebt (bijv. cursist naar arts)
- De basis moet **systematisch** gelegd worden.

Uitspraak

- ▶ Steeds weer de link leggen klank / schrift
- ▶ Gebruik de website voor het geluid:
  - Oef. 1 = plaatje + geluid + woord
  - Oef. 5 = welk woord hoor je?
  - Oef. 8 = luister en schrijf
  - Hetzelfde of anders?
  - Dictee (papier of website)

- ▶ Gebruik de [uitspraak filmpjes](#) (Mediatheek)

Casus

In break-out room (10 minuten):

Bespreek welke uitspraakproblemen jouw cursist heeft.

- ▶ In hoeverre zijn ze storend?
- ▶ Hoe wil je het aanpakken?

Hierna: plenair

Obstakels

▶ Fysiek

- Gehoor: onbekende klanken, bijv. [p] (Arabisch)
- Interferentie: hotel (nl) – hôtel (fr)
- Tong ‘wil niet’

▶ Psychologisch

- Identiteit niet verliezen
- Schaamte, spreekangst: mompelen

Feedback : keuzes maken

- ▶ Ouder dan 10 jaar: nooit accentloos NT2 spreken
- ▶ Kies voor behandelen van uitspraakproblemen die het begrip in de weg staan.
- ▶ Taalcoach went aan uitspraak van cursist. Luister 'objectief' of het te begrijpen is.
- ▶ Houd rekening met moedertaalspecifieke problemen:

<https://www.moedint2.nl/home>

Feedback : keuzes maken

- ▶ Perfecte uitspraak van *klanken* trainen heeft weinig zin
- ▶ ... en voor verstaanbaarheid weinig impact
- ▶ Alleen trainen op woordniveau waar misverstanden kunnen ontstaan (stoer/ stuur)
- ▶ Meestal door de context duidelijk

Wat dan wel? 1

Belangrijker:

- ▶ Leer klanken **her**kennen
- ▶ Spreektempo (te hoog is onverstaanbaar, te laag niet te volgen) Gebruik taalriedels
- ▶ Vermijd ‘*telescoping*’ (in elkaar schuiven) bijv. *unevesteit*, *snaal*, *snieklaas*, *tinelkaschuivanlettgrepe*
- ▶ Verkeerde klemtoon corrigeren: [pianóspelen], [gévangénis]
Ik moet nog een *hoop* doen.

Klemtoon

Wat dan wel? 2

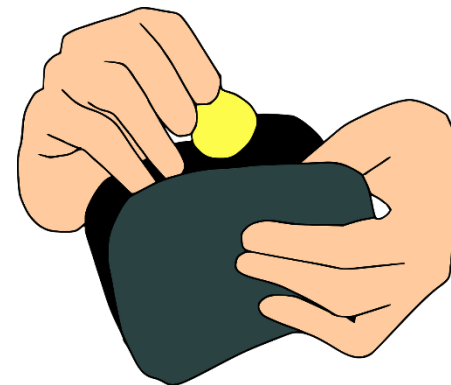
Maak een plan met je cursist, bijv.

- ▶ Spreektempo omlaag
- ▶ Vaak kort oefenen, bijv. 3x per dag 2 minuten oefenen met moeilijke woorden
- ▶ Taalriedels
- ▶ Oefenen met articuleren, laten nazeggen
- ▶ Samen geoefende woorden laten inspreken en weer laten afluisteren, daarna zelf laten doen

Feedback geven: Hoe doe je dat?

- ▶ Hoe geef je feedback?
  - **Expliciet**: op dat wat aan de orde is
    - Uitleg, naspreken, oefenen
  - **Impliciet**: de rest
    - Correct herhalen zonder nadruk
- ▶ Prijzen als iets na een tijdje goed gaat
  - De volgende keer checken of het beklijft
- ▶ Hulpmiddeltje: 'betalen'

ERK (en VE)

NT1 → 1F = eind basisschool
2F = vmbo, mbo 1, 2, 3
(VE = Volwasseneneducatie)

NT2 → A2 = inburgeringsexamen (tot 2022)
B1 = staatsexamen 1 (inburgering vanaf 2022)

Raamwerk	Taalniveaus		
	Laag → Hoog		
Standaarden en eindtermen ve	Instroom		
	1F		
	2F		
Raamwerk Alfabetisering NT2	Alfa A	Alfa B	Alfa C
Raamwerk NT2	A1		A2
			B1

ERK en examen

- ▶ ERK = Europees Referentiekader
- ▶ A2 = niveau inburgeringsexamen (t/m 2021)

Kan zinnen en regelmatig voorkomende uitdrukkingen begrijpen die verband hebben met zaken van direct belang (bijvoorbeeld persoonsgegevens, familie, winkelen, plaatselijke geografie, werk).

Kan communiceren in simpele en alledaagse taken die een eenvoudige en directe uitwisseling over vertrouwde en alledaagse kwesties vereisen.

Kan in eenvoudige bewoordingen aspecten van de eigen achtergrond, de onmiddellijke omgeving en kwesties op het gebied van diverse behoeften beschrijven.

Leerroute

- ▶ A1 is het niveau voorafgaand aan A2.
- ▶ Degenen die het Latijnse alfabet al kennen, beginnen in een A1-groep.
- ▶ Veel woorden, maar alle klanken door elkaar
- ▶ Speciale ‘alfaklasjes’ voor degenen die ons alfabet niet beheersen
- ▶ Alfaklas en A1 stromen door naar A2
- ▶ Meer tijd om het examen te halen

Leerroute: materiaal

<i>Cursist</i>		<i>Lezen/schrijven</i>	<i>Luisteren/ spreken</i>
Analfabeet NT1¹		Motoriek, letters <i>Op Pad: Van links naar rechts</i>	nvt
Laaggeletterd NT1		<i>Op Pad 1-14</i>	
Beginner NT2			<i>Op Pad 1, Bijlage 5</i>
• kent Latijnse schrift niet		(Motoriek), letters	
• kent Latijnse schrift wel		<i>Op Pad 1-10</i>	
		<i>Op Pad! 11-13 en Melkweg Alfa-a</i>	Spreektaal 1
		Melkweg Alfa-ab	Spreektaal 1
	Melkweg Alfa-bc	Spreektaal 1	

Variatie

▶ Naast *Op Pad*

- Voorwerpen benoemen (post-it plakken) + lidwoord
- Liedjes
- Spelletjes:
  - Groente- en fruitalfabet: appel – bes – courgette
  - ‘Galgje’ (fiets) met een klein zinnetje
  - Hints: woorden uitbeelden (met de behandelde letter)

▶ Na les 10 met materiaal ernaast werken

- Melkweg alfa-a (begrijpend lezen)
- Spreektaal A1 (spreken en luisteren)

Tips

- ▶ Schriftje met tussenregels
- ▶ Systematisch leren werken
- ▶ Apart schrift voor vocabulaire
- ▶ Substantieven altijd met lidwoord opschrijven
- ▶ Uit het hoofd leren (studievaardigheden)
- ▶ .....

Het geheugen

- ▶ Korte-termijn-geheugen
  - 5 à 7 woorden
- ▶ Lange-termijn-geheugen
  - Opslaan (consolidatie)
  - Vasthouden (zorgen dat het niet 'overschreven' wordt)
  - Terugvinden
  - Een nieuw woord moet ca. **8x** aangeboden worden voor het 'beklijft'
  - Daarna nog regelmatig herhalen

Het geheugen

?reih taats taW

باب

بيت

Terugkijken

